

ȘTEFAN BEZDECHI, PROFESORUL, SAVANTUL, TRADUCĂTORUL ȘI PUBLICISTUL

Anul acesta s-au împlinit 120 de ani de la naștere și 50 de ani de la moartea elenistului Ștefan Bezdechi. Pe drumul spre eternitate, trebuie să considerăm cele două cifre aniversare ca două borne kilometrice, în dreptul cărora avem pioasă datorie de a ne opri o clipă. Suficient pentru a ne aminti de contribuția fără egal a savantului la promovarea și cultivarea studiilor clasice în țara noastră. Este cea mai bună modalitate de a-i cinsti memoria și de a-i răsplăti munca, cu atât mai mult, cu cât s-a scris prea puțin despre această personalitate de prim rang a culturii române¹. Tocmai de aceea ne-am propus, în paginile care urmează, să reconstituim personalitatea complexă a elenistului. Folosind puținele date rămase, am încercat să reînsuflețim chipul profesorului, să subliniem importanța operei de exegeză literară, să trecem în revistă toate traducerile din clasicii antici, realizate de-a lungul carierei sale și să le evidențiem particularitățile. O atenție deosebită am acordat și articolelor publicate în diferite reviste ale vremii, prin care clasicistul a încercat să valorifice cunoștințele despre trecut în folosul prezentului și al viitorului.

PROFESORUL

Ștefan Bezdechi a fost profesor de limba și literatura greacă la Catedra de limbi clasice a Facultății de Filosofie și Litere, din cadrul Universității din Cluj, în perioada 1919- 1951. Printr-o coincidență bizară, viața Catedrei de limbi clasice a Universității din Cluj a coincis cu durata activității didactice a profesorului Ștefan Bezdechi.

În această perioadă a ținut următoarele cursuri: *Literatura elenă, Sintaxă greacă, metrică și prozodie antică și Seminarul de limbă și literatură greacă*.

În ceea ce privește cursul de literatură, care trebuie să fi fost cel mai drag profesorului, acesta începea cu prezentarea istoriografiei grecești, cu expunerea succintă a principalelor sinteze de filosofie greacă până la Aristotel și continua cu tratarea în mod cronologic a tuturor genurilor literare: epopee, dramă, poezie, elocvență și roman. Fiecărui gen literar îi era consacrat un an de studiu. Seminarul

¹ Vezi: V. Mocanu, *Prefață* la vol. Șt. Bezdechi, *Gânduri și chipuri din lumea antică*, Cluj, 1988; R. Ardevan, *Viața și activitatea lui Ștefan Bezdechi* în „Acta Museis Napocensis” XXIV–XXV, 1987–1980, p. 1155–1163; E. Speranția, *Figuri universitare*, București, 1967, p. 87–95; N. Lascu, *Profesorul Ștefan Bezdechi*, în *Pentru clasicism*, Cluj, 1997, p. 251.

de literatură², prin tematica sa, consolida și clarifica cunoștințele dobândite la curs. Pentru a-și ajuta cât mai mult studenții, profesorul, în timpul seminarului, traducea și analiza operele literare prezentate la curs. Încă din 1924, din cauza slabelor cunoștințe ale discipolilor, a organizat un proseminar pentru *Introducere în limba greacă*. În prima parte a acestui proseminar se făceau mici lecturi și exerciții ușoare pentru începători, cu scopul de a-i familiariza pe studenți cu elementele gramaticii grecești.

În partea a doua, atenția era concentrată asupra sintaxei grecești, acordându-se o importanță deosebită problemelor care-l ajutau pe student să se orienteze într-un text grecesc. De exemplu, se insista asupra subjonctivului, infinitivului și a propoziției condiționale. Profesorul urmărea să scoată în evidență diferențele de construcție dintre limba greacă și limba română. Oferea studenților un număr impresionant de exemple din textele grecești, dându-le astfel posibilitatea de a-și forma *copia verborum* absolut necesară pentru studiul limbii grecești. Înființarea acestui proseminar dovedea dăruirea și interesul profesorului pentru a-și ajuta discipolii să-și însușească rapid și eficient limba greacă, prin intermediul căreia puteau descifra minunatele opere ale scriitorilor greci. Din aceeași dorință de a le transmite cât mai mult studenților săi, în anul universitar 1930–1931³, a inițiat un curs de interpretări suplimentar pentru studenții din ultimul an, în cadrul căruia aceștia au citit și interpretat *Antigona* de Sofocle și *Cavalerii* lui Aristofan. Entuziasmul și pasiunea profesorului pentru disciplina sa a fost molipsitor. Lucrările prezentate de studenți în cadrul seminarului dovedeau, prin numărul și tematica lor, interes și preocupări serioase față de clasicismul antic. Iată câteva titluri de lucrări printre care descoperim și două ale studentului Nicolae Lascu, viitorul mare clasicist clujean, care va sluji cu același devotament catedra de limba și literatura latină: *Concepția despre artă în ultimele scrieri ale lui Platon*, *Platon și teoria frumosului*, *Poetica lui Aristotel*, *Traducerile lui Herodot în românește*, *Concepția despre oratorie la Platon*, *Despre răutatea lui Herodot* (prezentată de Nicolae Lascu), *Plutarh: Cum trebuie să-i citim pe poeți*, *Prima traducere a lui Omer în românește* (autor N. Lascu), *Drama satirică la greci*, *Organizarea materială a teatrului grec*, *Studiu asupra romanului*, *Aethiopica lui Heliodor*, *Plutus al lui Aristofan*, *Pacea de Aristofan*, *Broaștele de Aristofan*, *Electra de Sofocle* etc.

Deși limba și literatura greacă nu atrăgea un număr prea mare de studenți – într-un an nu avusese decât doi sau trei⁴ – profesorul nu se lăsa descurajat. „Era mulțumit să învețe pe cineva, să lumineze fie și o singură minte, relevându-i frumusețea senină și adâncimea clasicilor. Aceasta făcea ca puținii săi discipoli să-i urmărească lecțiile cu cel mai viu interes. Entuziasmul lui pentru problemele pe

² În „Anuarul Universității din Cluj”, sunt menționate temele de seminarii. Ex: *Evoluția concepției despre istorie de la Hesiod până la Polybiu*, *Studiul izvoarelor lui Socrate*, *Critica literară la greci*, *Romancierii greci*, *Limba epopeelor homerice* etc.

³ În „Anuarul Universității din Cluj”, pe anul 1930–1931, p. 231.

⁴ E. Speranția, *Figuri universitare*, București, 1967, p. 94.

care le discuta era contagios și aproape toți câți l-au ascultat i-au păstrat un adevărat cult⁵. Iată cum îl apreciază fostul său student Nicolae Lascu: „Timp de peste 30 de ani, profesorul Bezdechi s-a remarcat prin efortul susținut de a iniția generațiile de studenți în domeniul atât de greu, dar atât de frumos, al limbii și literaturii grecești și de a forma viitori specialiști în filologia clasică greacă. Acesta cu atât mai mult, cu cât inițierea trebuia să aibă ca punct de plecare învățarea alfabetului grecesc. Pentru atingerea unui obiectiv atât de nobil, profesorul Bezdechi își împletea știința și măiestria pedagogică cu dragostea părintească pe care o manifesta față de zezoșii învățăcei, conducându-le cu multă răbdare și bunătate pașii spre a putea învinge toate greutățile. Fericiți tinerii care au avut acest privilegiu!”⁶

Eforturile i-au fost răsplătite prin nivelul ridicat al cunoștințelor la care au reușit să ajungă câțiva dintre studenții săi, pe care i-a grupat într-un „Cerc al traducătorilor”. Era și aceasta încă o dovadă a strădaniei elenistului de a sădi în spiritele tinere aceeași pasiune pentru lumea antică pe care o simțea el însuși.

Cursurile și le pregătea cu multă rigurozitate și conștiinciozitate. „Câteva manuscrise încărcate de adnotări dovedesc rigoarea cu care Bezdechi își pregătea cursurile⁷. Acestea conțineau *in nuce* viitoarele lucrări științifice pe care le va publica mai întâi în paginile revistelor și apoi la diferite edituri. Lucrând la diferite cursuri realiza ceea ce lipsea exegezei literare românești referitoare la lumea greco-romană. Se împiedica cu siguranță de lipsa unor bune traduceri din autorii antici. Aprofundând propriile-i cunoștințe despre antichitate, descoperirea mereu adevăruri general valabile pentru orice secol sau civilizație și fiind o natură generoasă încerca să le facă cunoscute atât studenților, cât și conașionalilor săi. Când lucra cu o grupă neomogenă, profesorul își împărțea studenții după nivelul de cunoștințe. De exemplu, în anul 1925–1926, la seminar au fost prezentate doar două lucrări, deoarece s-a văzut silit să facă un curs de sintaxă greacă cu aplicații pe texte, extrase din autorii studiați la curs.

Munca la catedră a neostenitului profesor s-a desfășurat sub același crez ca și al colegului său, profesorul Virgil Bărbat, la moartea căruia Bezdechi scria: „Orice jertfă adusă cu credință, orice efort cinstit nu pierde fără rost. Nu se va pierde, ci va rodi sămânța pe care cuvântul lui plin de credință și exemplul lui fecund au aruncat-o în sufletul atâtor rânduri de tineri, captivați de vorba caldă și sinceră a maestrului”⁸.

Ultimii ani de activitate didactică i-a dedicat întocmirii unor programe universitare și restructurării cursurilor. În *Autobiografia* întocmită în 1949 nota:

⁵ *Ibidem*.

⁶ N. Lascu, *In memoriam* în Șt. Bezdechi, *Gânduri și chipuri din lumea antică*. Ediție îngrijită, prefată, note și comentarii de Veronica Mocanu, Cluj-Napoca, 1980, p. 251.

⁷ R. Ardevan, *Viața și activitatea lui Ștefan Bezdechi* în „Acta Musei Napocensis”, Cluj, XXIV–XXV, 1987–1988, p. 1159.

⁸ Șt. Bezdechi, *Cuvântarea în cinstea profesorului Virgil Bărbat*, în „Anuarul Universității Regele Ferdinand I”, Cluj, 1931–1932, p. 231.

„Actualmente tot timpul ce-l am la dispoziție e reclamat de obligațiile mele de profesor, cu un număr de cursuri aproape dublu ca înainte, cu însărcinările ce incumbă unui șef de catedră și cu colaborarea la colectivul de istorie națională”.

SAVANTUL

Ștefan Bezdechi a înțeles să facă știință nu de dragul științei, ci în folosul semenilor săi. Cu un deosebit simț practic, el a analizat tradiția clasicismului la noi și apoi și-a stabilit obiectivele. În primul rând, s-a convins de faptul că cultura clasică era „nu numai potrivită, dar chiar prielnică stadiului actual de dezvoltare al sufletului nostru, cu care prezintă anumite afinități”⁹.

În concepția lui Bezdechi, *cultura clasică* era cel mai bun mijloc pentru a menține echilibrul dintre civilizație și cultură în stadiul de dezvoltare al societății românești din perioada interbelică. Poporul nostru trebuia însă să intre într-un contact cât mai viu și mai direct cu această cultură. Acest lucru se putea face: a) prin traduceri: „Avem nevoie de cel puțin o generație care să poată tălmăci în românește toate capodoperele Antichității greco-romane, cât și lucrările fundamentale ale Părinților Bisericii”¹⁰; b) prin intermediul unui clasicist care să renunțe la fine și docte disertații filologice și să se facă un prim interpret al comorilor clasice: „Noi, cu tinerețea noastră, trebuie să privim clasicismul nu prin ochii perspicace și critici ai lunetelor pariziene sau berlineze familiarizate cu lumea greco-romană de atâtea vremuri, ci cu privirea vioaie a copilului uimit care e dispus să admire, deschizându-și ochii în fața comorii nebănuite”¹¹. Numai o astfel de apropiere de idealul antic i se părea lui Bezdechi a fi într-adevăr rodnică. Nu puține sunt studiile sale în care încearcă să popularizeze operele Antichității. În același scop, numeroasele lui traduceri sunt însoțite de ample studii introductive, utile atât cititorului neavizat, cât și specialistului.

În studiile de popularizare a culturii antice, elene mai cu seamă, Bezdechi nu-și poate ascunde erudiția și adesea alunecă în discuții de strictă specialitate și în referiri la ultimele descoperiri în domeniul respectiv.

Pentru a îmbogăți patrimoniul culturii române cu literatură antică sau cu studii despre aceasta, Bezdechi prin opera sa a umplut exact golurile de care aceasta suferea. A tradus și a alcătuit două antologii de poezie greacă antică și modernă¹². A dat culturii române cea mai fidelă și cea mai completă icoană a societății grecești din ultimul pătrar al secolului al V-lea a. Chr. prin lucrarea *Aristofan și contemporanii săi*¹³. Cele două monografii dedicate lui Nicolaus Olahus¹⁴ și protosinghelului

⁹ Idem, *Pentru clasicism*, Sibiu, 1943, p. 13.

¹⁰ Idem, *Pentru cultura clasică*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 3, p. 15.

¹¹ *Ibidem*, p. 16.

¹² Șt. Bezdechi, *Antologia liricilor greci*, Cluj, 1927 și *Antologia poeziei grecești, 1800–1930*, Cluj, 1937.

¹³ Idem, *Aristofan și contemporanii săi*, București, 1922.

¹⁴ Idem, *Nicolaus Olahus, primul umanist de origine română*, Aninoasa – Gorj, 1939.

Naum Râmniceanu¹⁵ sunt nu numai inedite în cultura română, dar ele constituie și un imbold pentru viitorii cercetători de a continua și îmbogăți aceste studii.

Toate lucrările lui Ștefan Bezdechi sunt impregnate de aceeași dorință de a valorifica cultura antică în folosul prezentului și al viitorului. Clasicistul modern nu trăiește în concepția lui Bezdechi într-o lume demult apusă, el este purtătorul de cuvânt al unei tradiții ce trebuie să asigure legătura dintre trecut și prezent.

O altă trăsătură a studiilor lui Bezdechi este marea varietate tematică. Th. Naum a explicat această varietate prin modul în care acesta a conceput filologia clasică, adică o știință care cuprindea nu numai studiul arid și precis al textelor, ci și întregul complex al produselor spiritului antic. Aria temporală acoperită de aceste studii este ea însăși impresionantă, de la Homer până la literatura Bizanțului creștin.

Spiritul iscoditor al savantului abordează în primul rând fenomenul literar, pe care-l explică și-l definește numai în context social-politic. El urmărește mereu atât modul în care politicul se reflectă în cultură, cât și influența pe care o au gânditorii asupra societății. De exemplu, opera lui Aristofan nu poate fi înțeleasă, după părerea lui Bezdechi, decât dacă se ține cont că în Atena acelor timpuri „două idealuri de cultură nu numai deosebite, ci și contradictorii își disputau legitimitatea”.

TRADUCĂTORUL

Fecunditatea lui Bezdechi pe tărâmul studiilor închinată literaturii și culturii grecești s-a manifestat și în domeniul traducerilor. Opera de popularizare și redresare a clasicismului antic se putea face foarte bine, în primul rând, prin traduceri: „O traducere bună e cel mai bun comentariu al unei scrieri”¹⁶. Încă de pe băncile facultății, Bezdechi a fost convins că avem nevoie de un corp de traduceri complete ale tuturor marilor autori antici. Pentru a realiza aceste traduceri ar fi fost necesară cel puțin o generație. Atât cât a putut, clasicistul elenist a contribuit la îmbogățirea literaturii române cu traduceri din limba greacă și din limba latină. Într-o recenzie la *Antologia liricilor greci*, Simeon Rufu îi aprecia efortul astfel: „Cultura română nu-i poate fi îndestul recunoscătoare acestui traducător care, el singur, a tradus în câțiva ani mai mult ca tot ce s-a făcut la noi în această direcție într-un secol”¹⁷.

Ștefan Bezdechi a dat culturii române o *Antologie a liricilor greci*¹⁸, care cuprinde traduceri din poezii elegiaci [Callinos, Tirteu, Mimnermos, Solon, Teognis, Ion din Chios], fragmente din poezii iambici [Arhilochos, Simonide din Amorgos],

¹⁵ Idem, *Cronica inedită de la Blaj a protosinghelului Naum Râmniceanu*, partea I, Cluj – Sibiu, 1944.

¹⁶ Șt. Bezdechi, *Antologia liricilor greci*, Cluj, 1927; Idem, *Pentru cultura clasică*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 3, p. 16.

¹⁷ S. Rufu, Recenzie la *Antologia liricilor greci*, în „Propilee literare”, București, II, 1927, nr. 7. p. 24.

¹⁸ Șt. Bezdechi, *Antologia liricilor greci*, Cluj, 1927.

din lirica melică monodică [Sapho, Alceu, Anacreon], din lirica corală [Alcman, Arion, Simonide din Keos, Pindar, Bacchylide, Ibycos], din bucolici și epigramiști [Teocrit și Pseudo – Teocrit, Bion, Moschos, Meleagros, Herondas], din fabulistul Babrios și din cântecele populare. Până la apariția acestei antologii, existau în cultura română încă două antologii¹⁹ care, fără a lua în discuție calitatea traducerilor, cuprindeau mult mai puțini poeți greci. Răsfoind cartea lui Nicolae Lascu, *Clasicii antici în România*, repertoriul complet al traducerilor din clasici la noi în țară până în 1972, se poate constata că cei mai traduși poeți până la apariția acestei antologii au fost: Anacreon, Sapho și Teocrit. Mai puțin traduși au fost: Ibycos, Ion din Chios, Bacchylide și Herondas, iar alții apar pentru prima dată, într-o traducere românească, în această antologie a lui Ștefan Bezdechi. El este deci primul traducător în românește a următorilor poeți greci: Archilochos, Arion, Callinos, Cleanthes, Meleagros, Mimnermos, Simonide din Amorgos, Simonide din Keos, Solon și Xenophanes.

A tradus din Euripide²⁰, Aristofan²¹, Aristotel²², Platon²³, Hesiod²⁴, Homer²⁵, Xenofon²⁶, Teofrast²⁷, Plutarh²⁸, Arrian²⁹, Lucian³⁰ și Marcus Aurelius³¹.

Dintr-o simplă enumerare a traducerilor din limba greacă, este evidentă înclinația lui Bezdechi spre poezie și filosofie. Către aceste două domenii îl îndreptau însușirile sale sufletești și spirituale: o sensibilitate acută și o inteligență pătrunzătoare, dublate de ceea ce dobândise printr-o muncă asiduă: erudiție, o deplină stăpânire a limbilor antice, agerime a spiritului, precum și o vastă experiență de traducător.

¹⁹ N. Barbu, *Poesia d'amour la Eleni*, București, 1881, și Grigore N. Lazu, *Traduceri libere și imitații de poezii antice și moderne, din Orient și Occident*, vol. I, Iași, [1894].

²⁰ Euripide, *Bacantele*, *Alceste*, *Ciclopul*, București, 1925; Idem, *Hipolit*, Sibiu, 1944.

²¹ Aristofan, *Norii*, București, 1924; *Păsările*, Arad, 1926; *Plutus*, Sibiu, 1944.

²² Aristotel, *Statul atenian*, București, 1944; *Metafizica*, București, 1965.

²³ Platon, *Dialoguri* (*Criton*, *Hippias Minor*, *Laches*, *Apologia*, *Harmide*, *Ion*) București, 1922; *Fedru*, Aninoasa – Gorj, 1939, *Protagoras și Lysis*, Sibiu, 1941; *Menon*, *Euthydemus*, Sibiu, 1943; *Euthyfron*, *Menexen*, Sibiu, 1943; *Alcibiade I și II*, București, 1943; *Parmenide*, Sibiu, 1943; *Hippias Maior*, Sibiu, 1943; *Symposion*, București, 1944; *Sofistul*, Sibiu, 1945.

²⁴ Hesiod, *Lucrări și zile*, Cluj, 1930.

²⁵ Homer, *Din Odissea (cântul XXV, 1–90)* în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 15, p. 12, *cântul XXV, 91–394*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 18, p. 10–12.

²⁶ Xenofon, *Apologia lui Socrate*, *Ospățul Din viața lui Socrate*, București, 1925, *Statul Spartan*, în *Sportul la Eleni*, Cluj, 1930, p. 47–48; *Tratat de vânătoare* în „Carpații”, Cluj, II, 1934, p. 230–231; 264–266; 292–294; 323–324.

²⁷ Teofrast, *Două caractere: Lingușitorul [II], Omul cu mâncărime de limbă [III]*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, 1927, nr. 9–10, p. 7–8.

²⁸ Plutarh, *Despre mânie*, *Linștea sufletească*, *Despre limbuție*, Sibiu, 1943.

²⁹ Arrian, *Tratatul de vânătoare* în „Carpații”, Cluj, VI, 1938, nr. 11, p. 334–340.

³⁰ Lucian din Samosata, *Dialoguri și conferințe*, București, 1924; *Dialogurile morților și dialogurile zeilor*, București, 1926.

³¹ *Către sine însuși* de Marc Aureliu, București, Tipografiile Române Unite, 1922.

A traduce a fost pentru elenistul clujean o preocupare permanentă. A început să traducă din primii ani ai carierei sale universitare, exersând cu cel mai mare artist cuvântului, cu Platon. În 1922, a publicat traducerea a șase dialoguri platonice.

Traducerile prezintă următoarele particularități: acoperă toate genurile literare și toate perioadele literaturii elene; execuție tehnică ireproșabilă; cunoaștere perfectă a limbii elene; erudiție; menținerea pe cât posibil a ritmurilor originale; talent poetic; claritate; fidelitate față de original.

Exercițiul traducerii i-a dat posibilitatea de a formula și câteva elemente de teorie. În privința transpușilor din limbile clasice, trebuia ținut cont de două elemente, și anume de „veșmântul lexical (stil)” și de forma acesteia (adică proză sau versuri). Veșmântul lexical trebuia să redea atmosfera și intenția originalului. Bezdechi era împotriva ideii preconcepute, care predomina la noi, de a arhaiza. Era de acord cu arhaizarea atunci când originalul o cerea. A-l traduce pe Platon într-o limbă arhaică i se părea o profundă eroare. Ceea ce nu i se potrivea lui Platon era absolut potrivit pentru Homer, care el însuși a arhaizat. Dar a traduce un text antic înseamnă uneori o grea încercare. Limba lui Homer, de exemplu, ridică probleme aproape insolubile, fiind foarte variată și prezentând dialecte din toate părțile Greciei. Ovidiu, din a cărui operă Bezdechi a tradus *Tristia*, era un alt exemplu bun împotriva arhaizării. În traducerea operei poetului sulmonez, acesta a ales un vocabular mai modern, specific lumii urbane în care a trăit poetul, care ura arhaismul și vremurile patriarhale. Acest vocabular i s-a părut a fi cel mai potrivit pentru un poet care „se complăcea în epoca al cărei fiu era”. Alegerea veșmântului lexical trebuia să țină cont de atmosfera și de coloritul relativ al stilului din original.

Cât privește forma, dificultatea apărea în privința poeziei. Aceasta se putea traduce în proză sau în versuri, în ritm original, sau în ritm modern cu rimă.

Pentru că un mare spirit nu este niciodată dogmatic, Bezdechi accepta orice formă de transpunere, cu condiția ca autorul ei să fie un scriitor talentat, aceasta fiind o garanție pentru obținerea unei versiuni admirabile. Cu toate acestea, s-a pronunțat pentru păstrarea în traducere a metrului original. În poezie, considera drept element esențial ritmul, care reprezintă „elementul masculin și fecundant al artei”, iar melodia, elementul feminin. Păstrarea ritmului original are avantajul de a apropia foarte mult traducerea de original și de a o scăpa de tirania rimei. În această privință se afla în polemică cu N. Herescu, care era apărătorul versiunilor rimate, pe care le considera mai accesibile urechii moderne, obișnuită cu o astfel de muzică. Versurile rimate substituie ordinea cugetărilor din original, printr-o ordine de idei, care sunt legate între ele prin rimă. În calitate de traducător, Bezdechi s-a simțit atras irezistibil de Platon. Această atracție nu poate avea decât o singură explicație: îl considera pe autorul *Republicii* unul dintre cei mai mari stilisti ai lumii.

Bezdechi a fost un bun cunoscător nu numai al limbii elene, ci și al limbii neogrecești.

A publicat o replică modernă la *Antologia liricilor greci*, și anume: o *Antologie de poezie neogreacă dintre anii 1800–1930*, la Cluj, în 1936.

Din literatura latină a tradus din Terentius³² Tibullus³³, Seneca³⁴ și Ovidius³⁵, apoi din Erasmus³⁶, Thomas Morus³⁷, Nicolaus Olahus³⁸. Traducerile din literatura latină sunt mult mai puțin numeroase decât cele din grecește, dar sunt la fel de izbutite. Elenistul stăpânea la fel de bine limba latină, limbă în care a și scris câteva studii. A transpus în românește de asemenea și scrieri latinești din secolul al XVI-lea³⁹.

Din dorința de a oferi contemporanilor săi o hrană sufletească mai trainică și mai edificatoare, a tradus și din scrierile patristice. În tălmăcirea operelor Părinților Bisericii recomanda traducătorilor următoarele: „Părerea mea câștigată din experiența pe care am făcut-o traducând din anumiți Părinți ai Bisericii, e că trebuie să fim cât se poate de tradiționaliști. Întâi pentru că limba scrierilor bisericești trebuie să păstreze acea mireasmă de vetustate, care se cuvine oricărui graiu pe care vrei să-l scoți din comun; vocabularul scrierilor bisericești trebuie să miroasă a tămâie și busuioc. Apoi, pentru că e recomandabil să nu ne depărtăm prea mult de limba vechilor traduceri, căci vechii traducători știau admirabil grecește mai bine ca noi, cei de azi și apoi mai știau și românește, ceva mai bine ca noi. De cuvinte nouă, după modesta-mi părere, n-ar trebui să ne slujim decât foarte rar și anume când cele vechi riscă să nu mai fie deloc înțelese, sau când pentru anumite noțiuni, ne este peste putință să găsim în graiul tradițional termenul adecvat”⁴⁰.

În domeniul traducerilor din clasici antici, Bezdechi și-a adus o contribuție uriașă. El s-a impus prin pasiunea sa pentru cultura clasică, prin erudiția cu care scormonea operele traduse până în miezul lor, încercând să surprindă, de fapt, esența unei spiritualități, căreia cultura modernă îi datorează atât de mult. Traducerea operei nu i se părea suficientă și eficientă dacă nu era însoțită de un studiu introductiv care o făcea mai accesibilă. Piesa lui Aristofan, *Norii*, este precedată de o schiță narativă, care este cel mai bun prolog pentru lămurirea unor dificultăți întâmpinate de cititor.

³² Terențiu, *Fragmente din „Frații”*, Actul I, Scena [V 26–110] și [V 81–253], în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. III, p. 27 și în „Propilee literare”, București, II, 1927, nr. 6, p. 11–14.

³³ Tibullus, *Deliei* [I, 1, v. 55–72] în „Propilee literare”, București, III, 1928, nr. 5, p. 16.

³⁴ Seneca, *Scrisori către Lucilius: Un detractor al atletice*, în Șt. Bezdechi, *Sportul la eleni*, Cluj, 1930, p. 95.

³⁵ P. Ovidius Naso, *Scrisori din Tomis*, Cluj, 1930.

³⁶ Erasmus din Rotterdam, *Elogiul nebuniei sau Cuvântare despre lauda prostiei*, București, 1959.

³⁷ Th. Morus, *Utopia*, București, 1958.

³⁸ N. Olahus, *Poezii*, în „Transilvania”, Sibiu, nr. 3, p. 173–181.

³⁹ *Bucăți alese din Sfântul Athanasie cel Mare*, Cluj, 1925; *Scrieri alese ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, I–II, Râmnicu-Vâlcea, 1937–1938; Ioan Chrysostom, *Predici despre pocăință și despre Sfântul Vavila*, Sibiu, 1938; Ioan Chrysostom, *Despre pocăință, Predica a I-a*, în „Revista teologică”, XXVIII, 1938, nr. 4, p. 151–160.

⁴⁰ Șt. Bezdechi, *Recenzii la Scrierile Părinților Apostolici*, vol. I, Râmnicu - Vâlcea, 1936, în „Gând românesc”, Cluj, IV, 1936, nr. 1 p. 127.

Bezdechi a tradus atât de mult și pentru că avea convingerea că orice traducere bine făcută contribuie la formarea gustului pentru o limbă românească frumoasă.

Dintre versiunile din limba greacă, pe care ni le-a lăsat, au fost deosebit de apreciate *Antologia liricilor greci*, *Norii* de Aristofan și *Lucrări și zile* de Hesiod.

Antologia liricilor greci a fost considerată „de o incontestabilă valoare literară și de un incomparabil preț educativ”⁴¹. A realizat un caleidoscop complet al liricii elene menținând pe cât posibil ritmurile originale și reușind să redea culoarea locală și cadența armonică a versului.

Opera lui Aristofan *Norii* este „o transpunere într-o limbă românească neoașă”. Traducătorul a dovedit că stăpâna resursele de limbă și s-a descurcat minunat atunci când a trebuit să traducă obscenitățile dramaturgului grec, pe care nu le-a ocolit deloc, ci le-a înfruntat. Transpunerea a fost apreciată ca magistrală, una dintre cele mai bune în limba română. În realizarea acestei reușite l-au ajutat atât erudiția, cât și talentul poetic. „A salvat nuanțe și subînțelesuri ale textului păstrând intactă frăgezimea versului. Folosind versuri de diferiți metri când apropiate de limbajul familiar, când spiritualizate în coruri, unde avântul liric este păstrat cu atâta discreție, traducerea întrunește toate calitățile unei opere de artă. Deosebit de apreciată a fost și introducerea, un model de resuscitare istorică, vie ca un film povestit, care te ajută să înțelegi acțiunea piesei, semnificația felurilor taine, dedesubturile istorico-morale”⁴².

În traducerea operei *Lucrări și zile* a lui Hesiod folosind hexametru dactilic a reușit să redea în primul rând simplitatea și atmosfera patriarhală care se degajă din aceasta. Deși a folosit un metru dificil de redat în limba română prin rezolvarea fericită a cezurii, care nu cade la jumătatea versului, s-a sustras monotoniei și aritmiei. În note a făcut apropieri între proverbele românești și aforismele din text. A redat frumoase inspirații poetice și tablouri din natură, surprinzând cele mai fine nuanțe ale textului.

Traducerea operei lui Ovidius, *Tristia*, a privit-o ca pe o datorie sfântă, deoarece a fost primul care a redat-o integral în românește. Precedată de un amplu studiu introductiv, care cuprinde probleme referitoare la opera și viața poetului, dar și aprecieri referitoare la versiunile existente până atunci, lucrarea a fost privită ca un adevărat eveniment cultural: „În traducerea operei însăși nu există nici cea mai mică greșală ortografică sau stilistică, totul perfect: opera omului muncitor, răbdător, talentat”⁴³.

Versiunile scrierilor patristice sunt însoțite atât de câte o prezentare istorico-biografică, cât și de un portret spiritual și intelectual al autorului, urmărind formarea și conturarea gândirii creștine și influența filosofiei antice, a lui Platon îndeosebi,

⁴¹ S. Rufu, *Recenzie la Antologia liricilor greci*, în „Propilee literare”, București, II, 1927, nr. 7, p. 24.

⁴² Perpessicius, *Recenzie la Aristofan, Norii* în „Buletinul cărții”, București, II, 1924, nr.6, p. 69.

⁴³ L. Stan-Freamăt, *Recenzie*, în „Semenicul”, Lugoj, III, 1930, nr. 12, p. 44.

asupra creștinismului. Despre *Predicile despre statui ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, Nicolae Lascu afirma: „Nici nu se poate o alegere mai fericită pentru a tălmăci în românește cele mai de seamă scrieri ale Sfântului Ioan Gură de Aur decât persoana profesorului clujean, un elenist consumat și adânc cunoscător al întregii sale opere. Traducerea este însoțită de o substanțială biografie a Sfântului și dovedește exactitate indiscutabilă, dar și calități de limbă și stil remarcabile. Respectă amploarea frazei originale și toate nuanțele ei de stil într-o limbă identică celei din vechile noastre scrieri bisericești”⁴⁴.

Romulus Rusan în cartea *O discuție la masa tăcerii* aduce încă o dovadă a aprecierii calității traducerilor lui Bezdechi din Platon, afirmând că Brâncuși obișnuia seara să-și pună ucenicul să-i citească din acestea. Posteritatea, de asemenea, răsplătește și recunoaște valoarea elenistului Bezdechi prin reeditarea acestora^{44a}.

PUBLICISTUL

Bezdechi a fost un filolog clasicist, care nu a trăit închis în limitele proprii specialități. Nemulțumit de epoca în care trăia și pe care a numit-o epocă de „alexandrinism”, adică „steapă” și „meschină”, s-ar fi putut refugia în studiul Antichității, făcând știință de dragul științei. S-ar fi putut prevala de faptul că, la noi, cum singur o mărturisește, „a te ocupa de limbile clasice în special de grecește înseamnă să fi luat drept un fantast, un om excentric și dacă n-ai avea scuza meseriei tale, ar trebui de-a dreptul să tăinuiești acest vițiu straniu, care e îndeletnicirea cu limba greacă”⁴⁵.

Bezdechi însă a fost înainte de toate un adevărat cetățean, fiu al cetății sale. Pentru el, familia nu se termina la zidurile casei, ci după exemplul anticilor, ea se întindea până la meterezele cetății, era cetatea însăși. În calitatea de cetățean se simțea o parte dintr-un întreg, responsabil pentru tot ceea ce urma să se întâmple cu acest întreg. Multe din articolele publicate dovedesc atitudinea pe care a luat-o în fața unor evenimente ce se petreceau în acea perioadă.

Publicarea unei serii de utopii antice în „Societatea de mâine” era o replică la fantasmеle umanitare cu care teoreticienii nebuloși „înceau să ferească perioada interbelică”. Scopul filologului elenist era de a le demonstra că orice teorie care nu ține cont de „fatalitățile concrete ale realității”, este sortită eșecului și că această îndeletnicire de a făuri fantasme politice nu era nouă. Cunoașterea lor i se părea deosebit de utilă pentru o societate cu o cultură tânără, cum considera el începutul

⁴⁴ N. Lascu, *Recenzie la traducerea amintită, în „Gând românesc”*, Cluj, V, 1937, nr. 1, p. 492–493.

^{44a} Au fost reeditate în traducerea lui Bezdechi următoarele opere: Platon, *Legile*, București, 1995; Platon, *Scrisori. Dialoguri suspecte*, București, 1996; Marc Aureliu, *Către sine însuși*, București, 1999; Aristotel, *Metafizica*, București, 1999; Erasmus din Rotterdam, *Elogiul nebulunii sau Cuvântare spre lauda prostiei*, București, 2000; Platon, *Banchetul și alte dialoguri*, București, 2003.

⁴⁵ Șt. Bezdechi, *Pentru cultura clasică*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 3, p. 15.

perioadei interbelice. Stabilea astfel o punte de legătură între trecut și prezent, pentru că ele nu erau altceva decât încercări de a imagina o lume mai bună, prin căutarea celei mai bune forme de guvernământ, a celui mai bun sistem de legi și a celei mai solide temelii a statului. Pentru cei care nu întrevădeau această legătură între veacuri, utopiile, care nu erau decât „o poezie care-și proiecta idealul în viitor”, puteau oferi măcar câteva clipe de încântare și de revigorare sufletească.

Pentru Bezdechi este și un prilej de a populariza încă o dată opera lui Platon și a lui Aristotel. Prezentarea începea cu *Republica* și *Legile* marelui filosof. Fiecare studiu conține un rezumat însoțit de câteva observații.

Aceste observații ne oferă date importante pentru înțelegerea spiritului antic grec, pentru care societatea era un întreg, în care fiecare membru era dator să împlinească rolul pentru care era mai apt și să se supună acestui întreg. Grecii au fost lipsiți de simțul infinitului, de aceea Aristotel nu putea concepe statul decât ca o *polis*, o cetate. Cetățeanul grec era un *zoon politikon*. El era caracterizat de un egoism național al superiorității rasei sale. În studiul referitor la *Republica* lui Platon, Bezdechi știe să extragă câteva adevăruri de o valabilitate generală și foarte actuale, de exemplu: „Plebea nu știe că politica e o știință grea și nu cere de la conducătorii ei altceva decât să slujească patimilor și plăcerii sale”; sau „Omul virtuos primește răsplata chiar pe lumea aceasta, răsplată care se află chiar în conștiința lui, dar o răsplată mai mare îl așteaptă pe lumea cealaltă, căci sufletul e nemuritor”; „Șefă în stat trebuie să fie doar legea”, „Șeful statului trebuie să se supună legii al cărui slujitor este”; „Omul e dator să cinstească mai presus de orice sufletul său”; „Scopul educației este să dea trupului și sufletului toată desăvârșirea posibilă”. Studiul asupra lui Platon, contribuția acestuia la formularea conceptului de Stat ca „ființă morală bazată pe dreptate” dovedește că de peste două mii de ani, lumea a rămas tot la conceptul de Stat „putere”. Iar dacă totuși, în cursul timpului, această noțiune brutală tinde să se mai cizeleze, să ajungă măcar în discuția teoretică la un compromis cu ideea de stat ca o realizare a binelui, aceasta se datorează într-o măsură nu mică aceluia care a scris *Republica*.

Este surprinsă și evoluția discipolului lui Socrate de la utopia imposibil de realizat din *Republica* la schițarea unui Stat realizabil, pornind de la date reale în *Legile*. În acest stat, Platon admite pe lângă ideea Binelui și un principiu al Răului. Lasă să subziste proprietatea, menține căsătoria și recunoaște existența individualității. Cu toate acestea, Bezdechi declară că ne sufocăm în acest stat, în care „individul e redus la un rol de mecanism, o păpușă fără viață în această rigidă ierarhie socială”. Clasicistul recunoaște în edificiul politic platonician „trăsăturile ideale ale spiritului grec, ale tradiției culturale grecești, căci scopul lui de căpetenie era omul cultural”.

Din comentariile acestor utopii, foarte numeroase la sfârșitul secolului al IV-lea î. Chr. aflăm lucruri interesante despre etica filosofilor stoici în comparație cu sofistii. Concepția stoicilor despre originea statului și a societății este aceeași cu a socraticilor: statul este de origine naturală, a crescut în chip organic și nu-și datorează existența unui contract. Pentru stoici, rațiunea este cea mai naturală

dintre însușirile omenești, este elementul prin excelență conform cu natura adevărată și primordială a omului. Această rațiune face din om un *zoon politikon*. Rațiunea sofistului, în schimb, este individuală și negativă prin laturile ei egoiste, prin care îl pune pe om în conflict cu societatea.

Din utopia *Egiptenii* a lui Hecateu, Bezdechi deduce că admirația scriitorului față de un popor barbar denotă un simptom al oboselii de care începea să se resimtă spiritul filosofic.

Ca și în toate studiile sale, Bezdechi, pentru a ne face să înțelegem aceste utopii, le analizează în contextul socioistoric al epocii în care ele au apărut. Existența lor însemna o eventuală schimbare de constituție mai apropiată sau mai îndepărtată. Platon și Aristotel, prin teoriile lor despre stat, urmăreau pregătirea spiritelor pentru înțelegerea unei forme de stat superior. Utopiile combăteau tendințele individualiste, anarhiste, deoarece creatorii lor erau convinși că omul nu poate trăi decât în cadrul unui stat bine organizat, cu un sistem de legi bine încheiat.

„Hecateu uită că chiar în domeniul material cel mai bun agent producător e tot entuziasmul spiritului”⁴⁶.

În articolul *Alexandrinism*, Bezdechi face o comparație între epoca alexandrină din cultura greacă și epoca interbelică, găsind multe asemănări între ele.

Din această comparație el extrage învățături și îndemnuri pentru tână generație, atrăgându-i atenția acesteia că suntem „un popor tânăr și sărac în bunuri spirituale” și tocmai din această cauză era dator să descopere ceea ce lipsea alexandrinilor: „avântul viu și creator al vieții”. Sărăcia noastră culturală putea fi transformată într-un atu: „Păstrează-ți tinerețea ta viguroasă în naivitatea ei și fugi de rafinării ce nu-s făcute pentru tine. Un dor viu și puternic te mână să cânti, să faci fapte mari. Înstrunează-ți lira trăgând cu urechea la comoara de cântece simple alor tăi. Lasă prețiozitățile și raritățile trebuincioase celor ce nu mai pot gusta plăcerile curate, simple și puternice ale celui care a avut norocul să nu fie prea răsfățat”⁴⁷.

Din publicistica lui Bezdechi se poate ușor reconstitui imaginea societății interbelice românești. Este vorba, în opinia elenistului, de o lume dominată de materialism superficial, dornică de a rupe cu trecutul și animată de idealuri și visuri mari, care o făceau să se avânte spre un viitor plin de promisiuni. Suportul ultim al vieții erau următoarele domenii: industria, finanțele și comerțul.

Contemporanii lui Bezdechi credeau într-un ideal de cultură pur realistă și erau admiratorii Americii, pe care acesta n-o iubea deloc. Ceea ce reproșa el americanilor era zeul căruia aceștia se închinau și anume: mașina. Prin cruzime și sălbăticie, Noua Americă îi amintea de vechea Cartagină. Finul cunoscător al spiritualității grecești antice n-avea cum fi de acord cu „acești parveniți ai științei”, cum îi numea el pe americani, deoarece ei se îndepărtau de natură și prin aceasta se

⁴⁶ Șt. Bezdechi, *O utopie mascată: Egiptenii de Hecateu*, în „Societatea de mâine”, Cluj, III, 1926, nr. 26, p. 352.

⁴⁷ Idem, *Alexandrinism*, în „Propilee literare”, București, I, 1926, nr. 22, p. 16–17.

dezumanizau, nu știau să se închine decât „sculii de fier și oțel, care tâmpește nervii și ucide spiritul”. Bezdechi era convins că un psiholog, care ar studia influența mașinii asupra omului, ar ajunge la certitudinea că acesta „trivializează și sălbăticește spiritul mecanizându-l”. Ea omoară generozitățile fanteziei și îi face pe oameni mai cruzi. În această civilizație a cărui ideal era omul-mașină, clasicistul elenist nu mai găsea „floarea vieții”, adică „provizoriul capriciu pitoresc al ascunzișurilor sufletului omenesc”. El nu este de acord cu inventatorul Edison, care afirmase că adevărata fericire va fi atinsă atunci când mașina va face totul pentru noi. Bezdechi se întreba ce se va întâmpla în aceste condiții cu procesul de procreare, cât și cu suferințele și bucuriile dragostei, vor fi ele preluate de mașină? Acest primat al tehnologiei în fața spiritului se explica prin criza culturală prin care trecea această societate roasă de îndoială și neîncredere, în căutarea unui adevăr „nou” și a unei noi concepții de viață.

Peste toate acestea bătea vântul de nebunie bolșevică, dezagregantă a vieții naționale. Era o perioadă în care morala individuală și cea publică nu se mai identificau. Bezdechi compara această situație cu concepția despre raportul dintre etică și politică a lui Platon, a lui Aristotel și a marilor moraliști creștini. Pentru aceștia din urmă, politica era un domeniu al eticii. Aceleași principii morale trebuiau să călăuzească și indivizii și grupurile sociale.

Timpurile moderne, afirma Bezdechi, au împrumutat doctrina rațiunii de stat, care stă deasupra principiilor morale, de la politicienii romani, care o practicau în perioada critică de după cel de-al Doilea Război Punic. Platon însă a îndepărtat imoralitatea din orice colțisor al Republicii sale. El știa că, dacă o va accepta pentru raporturile Statului cu celelalte state, ea se va întinde ca o molimă și va afecta toate structurile societății.

Trăind într-o epocă „de disoluție egoistă”, Bezdechi s-a străduit să-și convingă concetățenii că sensul în care trebuiau să meargă era acela al unificării, al sintetizării prin armonie spre un echilibru social. O adevărată renaștere națională se putea realiza numai dacă temeliile Statului erau mai întâi clădite în sufletul cetățenilor, prin renunțare la violență și prin năzuința spre dreptate și comunitate.

Bezdechi însuși este primul care aplică această tendință de unificare și sintetizare prin armonie, când clarifică specificul și deosebirea dintre sat și oraș. Iată cât de frumos definea el satul: „O ființă vie și unitară în iraționalismul ei primar pentru că e mai primitiv, mai aproape de glie, de natură. Orașul reprezintă raționalizarea vieții sociale, un ce amorf, fără suflet, fără o viață organică”. Între cele două noțiuni, Bezdechi nu remarcă deosebiri de rang, ci numai de calitate. A avut o intuiție extraordinară când a afirmat că și satul și orașul „reprezintă valori egale de calitate diferită și fiecare trebuie să se dezvolte pe traiectoria ei fără să caute cu invidie, una la alta”⁴⁸.

⁴⁸ Șt. Bezdechi, *Sat și oraș*, în „Societatea de mâine”, Cluj, IV, 1927, nr. 5, p. 63.

O parte din publicistica lui Bezdechi gravitează în jurul locului pe care-l ocupau studiile clasice în învățământul românesc după Reforma învățământului secundar din 1928⁴⁹. Învățământul din această perioadă reflecta fidel tendințele de orientare ale întregii societăți. Existau în învățământ două tendințe: una de modernizare cu orice preț și cealaltă de temperare a avântului nechibzuit de modernizare, prin revenirea către un trecut, valorificat prin experiență și reflexiune.

Se preconiza revenirea la liceul unitar în care studiile clasice dețineau puțin loc în cursul superior, fiind privite ca niște „vrednice de dispreț vestigii ale unui sistem pedagogic perimat”. Existau totuși reformatori ai învățământului care vedeau în contactul tinerei generații cu lumea veche o posibilitate de a făuri caractere și spirite mai ferme, mai solide și mai disciplinate.

Eminescu înțelesese mai bine rolul studiilor clasice în formarea păturii intelectuale a societății decât contemporanii lui Bezdechi. Marele poet a fost un mare admirator al culturii antice, dar asta nu l-a împiedicat să recunoască și nevoia de școli realiste. El recomanda să se facă și școli realiste și licee clasice. El accepta ca studiul clasicismului să fie mărginit la clasele care determină formarea spiritului public: la învățații de profesie, la jurisconsulți și la cler, ramuri în care cunoașterea lui însă trebuia să fie deplină. În aceea perioadă, școlile clasice erau privite ca și contrare spiritului democratic și o piedică în formarea spiritului științific practic.

Pentru a arăta cât de mult se greșea prin această percepție asupra studiilor clasice, Bezdechi ne oferea chiar exemplul Americii, atât de admirată de contemporanii săi, unde studiile clasice erau în progres. În ceea ce privește acuzația adusă acestor studii ca fiind contrare spiritului democratic, Bezdechi amintea că ele au fost de-a lungul timpului considerate când îndrumătoare spre un spirit reacționar, când spre un liberalism exagerat.

O analiză a situației clasicismului în alte țări impunea următoarea concluzie: acolo există o adevărată renaștere a studiilor Antichității, în timp ce la noi interesul pentru acestea era destul de firav, chiar atitudinea reprezentanților acestor studii față de reforma învățământului secundar este ciudată.

O „dezolantă tăcere” exista din partea celor care ar fi trebuit să le apere. Aceștia considerau că nu era tocmai elegant să pledezi *pro domo* și se socoteau scutiți a face propagandă clasicismului altfel decât prin lucrările lor de specialitate.

Prin întreaga sa activitate didactică și științifică, Ștefan Bezdechi a slujit cu credință și devotament cauza studiilor clasice. Era convins că acestea ne dau „prestigiul unei eleganțe spirituale”, că ele reprezintă garantul salvării marilor valori morale. În viziunea elenistului lecția Antichității însemna biruința spiritului asupra materiei, a cosmosului asupra haosului, a ordinii asupra anarhiei, a civilizației asupra barbariei.

⁴⁹ Idem, *Eminescu și clasicismul*, în „Propilee literare”, București, II, 1927, nr. 22, p. 15.

RÉSUMÉ

On s'est proposé, dans cette étude, de circonscrire la contribution du philologue classiciste roumain Ștefan Bezdechi au développement des études classiques en Roumanie. Parce qu'il s'agit d'une personnalité complexe, on a essayé de mettre en valeur chaque côté de celle-ci. On a refait le portrait du professeur, on a souligné l'importance et les particularités de son œuvre littéraire. On a insisté surtout sur ses traductions des auteurs classiques et sur ses articles publiés dans différentes revues littéraires. On a essayé, finalement, de démontrer que par son activité didactique et par son œuvre, l'helléniste roumain a enrichi la littérature roumaine et il a donné un sens plus vaste et plus sagace à la philologie classique.

BIBLIOGRAFIA LUCRĂRILOR LUI ȘTEFAN BEZDECHI

Unul dintre cei mai mari eleniști români, Ștefan Bezdechi (1888–1958), ne-a lăsat o moștenire spirituală impresionantă, care, până azi, n-a fost adunată la un loc. Ne-am propus, așadar, să întocmim bibliografia lucrărilor eruditului elenist. Aceasta cuprinde: traduceri din autorii antici, greci, în primul rând, dar și latini; traduceri din neogreacă și din daneză; studii de literatură greacă, bizantină, latină și română, încercări literare proprii și articole publicate în diferite reviste literare.

Prin diversă și fecunda sa activitate științifică, Ștefan Bezdechi a înzestrat cultura română cu un corpus însemnat de traduceri, apreciate datorită valorii lor literare. Prin articolele și studiile sale a contribuit la popularizarea culturii antice în rândul cititorilor români și a lărgit înțelesul filologiei clasice. Pentru savantul român, aceasta însemna cunoașterea și studierea culturii greco-romane în întregine: limbă, literatură, filosofie, istorie și artă.

Lista abrevierilor

(Periodice)

AIIA	„Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie”, Cluj.
AISC	„Anuarul Institutului de Studii Clasice”, Cluj.
AD	„Analele Dobrogei”, Constanța.
BC	„Buletinul Cărții”, București.
CTC	„Cele Trei Crișuri”, Oradea.
DD	„Drum drept”, Iași.
DV	„Darul vremii”, Cluj.
GR	„Gând românesc”, Cluj.
ED	„Ephemeris Dacoromana”, Roma.
LF	„Lumina femeii”, Cluj.
NRL	„Neamul românesc literar”, Vălenii de Munte.
PLit.	„Pagini literare”, București.
PL	„Propilee literare”, București.
RFR	„Revista Fundațiilor Regale”, București.
RT	„Revista teologică”
RF	„Revista de filozofie”, București.
RR	„Revista română”, București.
SB	„Scrișul bănețean”, Timișoara.
SM	„Societatea de mâine”, Cluj.
VR	„Viața românească”, București.

1. Traduceri

1912

1. Safo, *Imn către Afrodita* [1(1)], în NRL, IV, p. 397–398. Traducere în metru original.

1913

2. *Imnul către Jupiter*, (după Kleantes), în DD, I, 1913, nr. 1, p. 58–59. Traducere în metru original.

1922

3. *Către sine însuși* de Marc Aureliu. Traducere cu un studiu introductiv și o prefață de Elefterie Bezdechi, București, Tipografiile Române Unite, 1922, 184 p. (Din publicațiile Casei Școalelor. Biblioteca autorilor clasici greci și romani).
4. Ludwig Holberg, *Trei comedii*, București, Cultura Națională, 1922, 192 p.
5. Euripide, *Corul final al actului III din „Bacantele”* [V 862–911] în CTC, III, p. 185. Traducere în versuri albe.
6. Platon, *Dialoguri*, București, Cultura Națională, 250 p. (Clasicii antici, colecție îngrijită de Vasile Pârvan). Cuprinde: Criton, Hippias Minor, Laches, Apologia, Harmide, Ion.

1924

7. Aristofan, *Norii*, București, Cultura Națională, 114 p. (Clasicii antici, colecție îngrijită de Vasile Pârvan. Traducere în versuri rimate).
Recenzii și prezentări: BC, II, p. 69 (Perpessicius); „Flamura”, II, nr. 7, p. 28–29 (N. T. Paulian); „Clipa”, II, nr. 70, p. 2 (N. Bogdan); RR, I, nr. 3–4, p. 76–77 (Perpessicius); *Repertoriu critic*, Arad, Editura Librăriei Diecezane, 1925, p. 131–132 (Perpessicius).
8. Lucian din Samosata, *Dialoguri și conferințe*, traducere în colaborare cu Elefterie Bezdechi, București; Tipografiile Române Unite f.a. [1924], 491 p. (Casa Școalelor. Biblioteca autorilor clasici greci și romani). Cuprinde: Falaris I [XXX]. Falaris B [XXXI]. Lauda muștei [LVII]. Nigrinus sau portretul unui filosof [III]. Visul [I] Despre dans [XXXIII]. În ce chip trebuie scrisă istoria [XXV]. Toxaris sau despre prietenie [XII]. Menip sau nechiomanția [XI]. Scitul sau Proxenus [XXIV]. Haron [XII]. Icaromenip sau călătoria pe deasupra norilor [XLVI]. Zeus înfundat [XLIII]. Parazitul [XLVIII]. Unuia căruia îi zisese: Ești un Prometeu în discursurile tale [II]. Împotriva unui ignorant care cumpăra cărți multe [VIII]. Nu trebuie să credem ușor păra [LIX]. Despre cei ce sunt în solda celor mari [XVII]. Apologia în cinstea celor ce sunt în solda celor mari [XVIII]. Despre sacrificii [XIII]. Despre datini la înmormântare și despre bocete [L]. Istorie adevărată [XXVI]. Alexandru sau profetul mincinos [XXXII]. Demonax [XXXVII].

1925

9. *Bucăți alese din opera Sfântului Athanasie cel Mare*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”.
10. *Din Alceu*, I [18]. II [34], III [41], în PL, I, nr. 21, p. 10–11. Traducere în versuri albe.
11. Euripide, *Bacantele*, *Alceste*, *Ciclopul*, București, Cultura Națională, 229 p. Clasicii antici, colecție îngrijită de V. Pârvan. Traducere în versuri albe.
Recenzii și prezentări: VR, XVII, vol. LXIII, p. 132 (M. Jacotă).
12. Xenophon, *Apologia lui Socrate*. *Ospățul. Din viața lui Socrate*. București, Cultura Națională, 186 p. (Clasicii antici, colecție îngrijită de V. Pârvan).
Recenzii și prezentări: VR, XVII, vol. LXIII, p. 135 (M. Jacotă).

1926

13. Anacreon, I [1]; II. *Lui Dionysos* [2]; III [4], IV [14]; V [44]; VI [64] în PL, I, nr. 22, p. 13. Traducere în versuri albe. Retipărire în *Antologia liricilor greci*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Viața”, 1927, p. 68–70.

14. *Anacreontice*; I [6 (11)]; II [8 (31)]; III [9 (12)]; IV [12 (14), V 1–16]; V [13 (32)]; VI [14 (9)]; VII [15 (28)]; VIII [19 (30)]; IX [21 (19)]; X [22 (20)]; XI [23 (1)]; XII [24 (2)]; XIII [27 A (41)]; XIV [31 (3)]; XV [32 (43)]; XVI [33 (40)] în PL, nr. 24, p. 13–15. Traducere în versuri albe. Retipărire în *Antologia liricilor greci*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Viața”, 1927, p. 71–80.
15. Archilocos, [1]; [2]; [10]; [22]; [5 a]; [6]; [7]; [7 a]; [58]; [74]. *Vulpea și vulturul*, în PL, nr. 19, p. 10–11. Versuri albe.
16. Aristofan, *Celebrul elogiu al sărăciei* (fragment din *Plutus* (*Bogăția*) [V 487–612], în PL, nr. 5, p. 9–10. Traducere în versuri albe.
17. Aristofan, *Păsările*. Arad, Editura Librăriei Diecezane, 159 p. Traducere în versuri albe.
18. Aristofan, *Plutus*, actul IV [v. 959–1096]. *Peștele în literatura greacă*, în PL, nr. 2, p. 7–9. Traducere în versuri albe.
19. Callinus, *Elegie războinică* [1], în PL, I, nr. 9–10, p. 13. Traducere în versuri albe.
20. Const. Skokos, *Idila casnică*, în PL, I, nr. 14, p. 28.
21. Din *Odissea* lui Homer (cântul XX, v. 1–90) în PL, nr. 15, p. 12. Traducere în metru original.
22. Din *Odissea* lui Homer (cântul XX, v. 91–394 în PL, nr. 18, p. 10–12. Traducere în metru original.
23. Din tragedia *Hipolit* (v. 525–565): *Corul femeilor* în PL, nr. 1, p. 8. Traducere în versuri albe.
24. Domeneghinis, *Cucuveaua*, în PL, nr. 13, p. 13.
25. Euripide, *Fragment din Hipolit* [v. 373–430], în CTC, VII, p. 120. Traducere în versuri albe.
26. Euripide, *Tiradă împotriva femeilor* (fragment din *Hipolit*) [v. 616–668], în „Cosânzeana”, Cluj, 9X, p. 152. Traducere în versuri albe.
27. Hermann Bang, *Domnișoara*, în PL, I, nr. 3, p. 3–4.
28. Ibykos, *Poezii*, I [1]; II [2] în PL, I, nr. 23, p. 15. Traducere în versuri albe. Retipărire în *Antologia liricilor greci*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Viața”, 1927, p. 66–67.
29. Lucian din Samosata, *Dialogurile morților și dialogurile zeilor*. Cu o notiță și cu note mitologice. Traducere după original din grecește. București, Editura Eminescu, f.a.[1912], 112 p. (Biblioteca „Eminescu” nr. 10–11). Cuprinde: *Dialogurile morților* [X]: I. Mesajul lui Diogene (Diogen și Pollux [1]). II. Menip, nesuferitul (Pluton, Cresus, Midas, Sardanapal și Mesip [2]); III. Nu toate se pot prevedea (Menip, Amfiloc și Trofonius [3]); IV. Captația bătrânilor bogați (Terpsion și Pluton [6]). V. O sinucidere fără voie (Zenofant și Calidemide [7]). VI. Un proverb în acțiune (Cnemon și Damnip [8]), VII. Luntrea în primejdie (Haron, Mercur și mai mulți morți [10]), VIII. Cele două testamente (Crates și Diogene [11]). IX. Alexandru, Anibal și Scipion înaintea lui Minos [12]. X. Un zeu fals... demascat (Diogen și Alexandru [13]). XI. Setea de viață (Ahil și Antiloh [15]). XII. Socrate în Infern (Menip și Cerber [21]). XIII. Menip insolubil (Haron, Menip și Hermes [22]). XIV. Gloria în Infern (Diogene și Mausol [24]). XV. Dorul de variație (Menip și Hiron [26]). XVI. Creditor și debitor (Mercur și Haron [4]). XVII. Cine sapă groapa altuia (Platon și Mercur [5]). XVIII. *Dialogurile curtizanelor* [LXVIII]. XVIII. Între două curtizane (Gliceria și Tais [1]). *Dialogurile zeilor* [VIII]: I. Prometeu și Joie [1]. II. Amor și Joie [2]. III. Joie și Mercur [3]. IV. Iunona și Joie [6]; V. Apolon și Vulcan [7]. VI. Vulcan și Joie [8]. VII. Prometeu sau Caucazul (Mercur, Vulcan, Prometeu [VII]). VIII. Corabia cu doriște (Lycin, Timolau, Samip și Adimant [LXVI]).
30. Mimnerm, Nanno [1], *Elegii* 2 [2]; 3 [5]; *Poezie în cinstea soarelui* [10], în PL, nr. 9–10, p. 13–14. Traducere în versuri albe.
31. Safo, *Rugăciune Afroditei* [1(1)]; 2 [2]; 3 [52]; *Unei ignorante*, [68 (69)] în PL, nr. 16, p. 13. Traducere în metru original și în versuri albe.
32. Simonide din Keos, *Pentru cei căzuți la Termopile* [4 (9)]. Epinikion [5 (12)]. Danae și Perseu (Threnos: Cântec jalnic [37 (5 a)]). Virtutea [58 (32)]. Elegie [85 (62)] în PL, I, nr. 23, p. Traducere în versuri albe. Retipărire în *Antologia liricilor greci*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Viața”, 1927 p. 81–94.
33. Solon: 1 [1]; 2 [2.3]; 3 [4] în PL, I, nr. 7, p. 8. Traducere în versuri albe.

34. Solon, *Atenienilor*; 4 [5]; 5 [11]; 6 [9]; 7 [13], 8 [15]; 9 [20]. *Lui Mimnrm*; 10 [27]. *Lui Critias*; 11 [32]; 12 [36]. *Iambi*, în PL, nr. 8, p. 11–12. Traducere în versuri albe; Retipărire în *Antologia liricilor greci*, Cluj. Institutul de Arte Grafice, „Viața”, 1927, p. 15–21.
35. Tacacianos, *Viața, o minciună*, în PL, nr. 15, p. 13; *Poezie populară*, în PL, nr. 15, p. 7–8; *Nevasta jucăușă*, în PL, nr. 16, p. 13–14.
36. Terențiu, *Fragment din „Frații”*, Actul I, Scena I, V, 26–28 în PL, nr. 14, p. 27. Traducere în versuri rimate.
37. Tyrtreu, *Sfaturi* [10 (6)], *Marș soldătesc* [15 (11)], în PL, nr. 9–10, p. 13. Traducere în versuri albe.
38. Xenofan, *Fragmente*: I [1], II [2], în PL, I, nr. 21, p. 10. Traducere în versuri albe.

1927

39. *Antologia liricilor greci*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Viața”, 1927, 151 p. (Publicațiile Institutului de Studii Clasice al Universității din Cluj, nr. 2).
40. Bacchylides, *Lui Hieron Siracuzanul, învingător cu caii la Olimpia*, Oda III, în PL, II, nr. 4, p. 15–17. Traducere în versuri albe.
41. Euripide, *Hipolit (urmare)*, în PL, nr. 11–12, p. 23–26. Traducere în versuri albe.
42. Euripide, *Hipolit (urmare)*, în PL, nr. 13, p. 16–17. Traducere în versuri albe.
43. Euripide, *Hipolit (urmare)*, în PL, nr. 14, p. 18–22. Traducere în versuri albe.
44. Euripide, *Hipolit (urmare)*, în PL, nr. 15, p. 18–20. Traducere în versuri albe.
45. O pagină din Ovidiu (*Tristia* III, 6), în PL, II, nr. 16, p. 15. Traducere în metru original.
46. Ovidiu, *Tristia*: I, 11, în PL, nr. 18, p. 16. Traducere în metru original.
47. Ovidiu, *Tristia*: I, 4; IV, 6, în PL, nr. 18, p. 16. Traducere în metru original.
48. Ovidiu, *Tristia*: Originea numelui Tomis (III, 9). Testamentul literar al lui Ovidiu (III, 14), în PL, nr. 21, p. 16. Traducere în metru original.
49. Ovidiu, *Tristia* III, 10, în SM, IV, p. 584. Traducere în metru original.
50. Ovidiu, *Tristia* III, 11, în „Orpheus”, III, București, p. 304–306. Traducere în metru original.
51. Pindar, *Prima odă pitichă*, Lui Hieron din Etna învingător la cursa cu carul, în PL, II, nr. 1, p. 15–16. Traducere în versuri albe.
52. Pindar, *Olimpica VIII*. În cinstea lui Diagoras din Rhodos luptător cu pumnul, în PL nr. 2, p. 3–4. Traducere în versuri albe.
53. Terențiu, *Fragment din „Frații”* [v. 81–253] în PL, nr. 6, p. 11–14. Traducere în versuri rimate.
54. Theognis din Megara, *Fragmente* I [v. 27–30]; II [v. 39–42]; III [v. 43–52]; IV [v. 79–85]; V [v. 87–92]; VI [v. 319–322]; VII [v. 467–492]; VIII [v. 693–696], în CTC, VIII, p. 14. Traducere în versuri albe.
55. Theognis din Megara, *Fragmente* [v. 847–850; 851–852; 857–860; 865–868; 869–872; 877–878; 879–884; 1135–1150; 1151–1152; 1152–1156; 1161–1162; 1171–1176], în SM, IV, p. 207. Traducere în versuri albe.

1928

56. Din elegiile lui P. Ovidius Naso, *Triste*: Epitaful lui Ovidiu (III, 3). Dor de țară (III, 4b). Originea numelui Tomis (III, 9). Iarna la Tomis (III, 10). Atacurile barbarilor – Clipe de deznădejde (IV, 1). Moravurile tomitanilor (V, 7). Oameni și stări din Tomis (V, 10). *Scrisori din Pont*: Întemeierea orașului Aegisos (I, 8). Soției sale. Peisagii din Pont (III, 1). Lui Fabius Maximus. Sărăcia dobrogeană (III, 8). Lui Vestalis. Lupte la Aegisos (IV, 7), în AD, IX, vol. II, p. 284–297. Traducere în metru original.
57. *Elegia lui Nicolae Valahul la mormântul lui Erasm*, în „Transilvania”, Sibiu, LIX, nr. 7–8, p. 534–536.
58. *Elegia lui Nicolae Valahul la mormântul lui Erasm*, în AIN, V, p. 63–65.
59. *Odă strămoșilor noștri (Jean Richepin)*, traducere, în SM, anul IV, nr. 51 și 52, p. 588.
60. Ovidiu, *Drumul spre exil (Tristia* I, 10), în PL, III, nr. 4, p. 17. Traducere în metru original.
61. Ovidiu, *Tristia*, III, 1, în PL, nr. 1, p. 15. Traducere în metru original.

62. Ovidiu, *Tristia* III, 2, în PL, nr. 2–3, p. 27. Traducere în metru original.
63. Ovidiu, *Tristia*, V, 5, în SM, p. 376. Traducere în metru original.
64. Ovidiu, *Tristia*, cartea II, în „Orpheus”, București, IV, p. 162–177. Traducere în metru original.
65. Ovidiu, *Tristia*: Către un amic [I, 5] în „Transilvania”, Sibiu, LIX, p. 517–519. Traducere în metru original.
66. Ovidiu, *Ultima noapte a lui Ovidiu în Roma* [Triste I, 3], în „Transilvania”, Sibiu, p. 343–345. Traducere în metru original.
67. *Poezii ale lui Nicolae Olahus*, în „Transilvania”, Sibiu, nr. 3, p. 173–181.
68. *Poezii ale lui Nicolae Olahus*, în „Transilvania”, Sibiu, nr. 5, p. 349–355.
69. Tibul, *Deliei*, [I, 1, v. 55–72], în PL, III, nr. 5, p. 16. Traducere în metru original.
70. *Un manuscris inedit*, de Nicéphore Grégoras, în AISC, II, p. 37–38.

1929

71. Hesiod, *Lucrări și zile* (v. 1–100), în „Transilvania”, Sibiu, LX, p. 316–318. Traducere în metru original.
72. Ovidiu, *Glorie de poet (Amores, I, 15). Dacă mi-ar spune un zeu (Amores, II, 9)*, în „Transilvania”, Sibiu, p. 322–324. Traducere în metru original.
73. Plutarh, *Aretafila*, în „Transilvania”, Sibiu, p. 6–9.

1930

74. Hesiod, *Lucrări și zile (Calendarul săteanului)*, Cluj, Editura Camerei de Agricultură, f.a. [1930], 108 p. Traducere în metru original.
75. Ovidiu, *Tristia, Scrisori din Tomis*, Cluj, Editura Cartea Românească, 277 p. Traducere în metru original, însoțită de un studiu introductiv și note.
76. Seneca, *Scrisori către Lucilius; Un detractor al atleticeii* [LXXX, VIII, 18–19], în Șt. Bezdechi, *Sportul la eleni*, Cluj, Cartea Românească, f. a. [1930], p. 95.

1934

77. *Amor et mors* de M. Eminescu (traducere în limba latină), în GR, II, nr. 12, p. 635.
78. Xenophon, *Tratat de vânătoare* (cel mai vechi din Europa), în „Carpații”, Cluj, II, p. 230–231.
79. Xenophon, *Tratat de vânătoare* (urmare), în „Carpații”, Cluj, p. 264–266.
80. Xenophon, *Tratat de vânătoare* (urmare), în „Carpații”, Cluj, p. 292–294.
81. Xenophon, *Tratat de vânătoare* (urmare), în „Carpații”, Cluj, p. 323–324.

1935

82. *Supremum desiderium*, în GR, III, nr. 3, p. 141 (traducerea poeziei lui M. Eminescu, *Mai am un singur dor*).
83. *Vota Daci*, în GR, III, nr. 5, p. 288 (traducere în limba latină a poeziei lui M. Eminescu, *Rugăciunea unui dac*).
84. *Ad stellam*, în GR, III, nr. 4, p. 223.

1936

85. Nicéphore Grégoras, *De l'âme*, în AISC, III, p. 28.
86. *Un échantillon d'Arithmetica géométrica dans une lettre de Nicéphore Grégoras*, în AISC, p. 24–33.
87. *Un petit manuel byzantin de philosophie à l'usage des dames*, în AISC p. 1–27.

1937

88. *Scrieri alese ale Sf. Ioan Gură de Aur*, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, p. III–XLIV.

1938

89. Platon, *Elogiul lui Eros (Symposion, cap. 27–29 [208c–212c])*, în „Symposion”, Cluj, I, nr. 1, p. 8–11.
90. *Predici despre pocăință și despre Sf. Vavila*, Sibiu, p. 3–19.
91. *Tratatul de vânătoare al lui Arian*, în „Carpații”, Cluj, VI, nr. 11, p. 334–340. Cuprinde: *Prefața*, în care Arrian spune că va trata ceea ce a scris Xenofon (I). Xenofon nu cunoștea câinii celtici (II). Despre câinii celtici și înfățișarea lor (III). Semnele după care cunoaștem câinii celți de ceilalți (IV). Despre căteaua autorului (V). Despre culoarea câinilor care n-are nici o înrăurire asupra rasei lor (VI). Despre nărvul câinilor și despre semnele după care îi putem cunoaște (VII). Cum se cunoaște felul câinilor, după chipul cum mănâncă (VIII). Cu cine și cum trebuie să se culce câinii (IX). Despre folosul pe care îl au câinii din frecatul cu mâna și cum trebuie să procedăm la aceasta (X). E mai bine să ținem câinii legați decât dezlegați (XI). De câte ori trebuiesc scoși câinii la zi și câți și ce fel de câini trebuiesc sloboziți laolaltă (XII). De câte ori trebuie să dăm câinilor de mâncare iarna și vara (XIII). Când trebuie să scoatem câinii la vânat (XIV). De la ce distanță și la câți câini trebuie să dai drumul deodată după iepure (XV). Despre iepuri și calitățile lor (XVI). Câinii, în timpul vânatului, să fie îndemnați prin strigăte (XVII). Câinele ce s-a purtat bine trebuie mângâiat și agrăit cu vorbe prietenoase (XVIII). Cum vânează celții (XIX). Cum trebuie să iasă la vânat aceia care nu știu unde stă vânatul ascuns (XX). Cum vânează celții (XXI). Nu trebuie să slobozim câinii asupra vânatului nou-născut (XXII). Cum trebuie să vânam cerbul și alte animale mari (XXIII). Cum vânează africanii vânatul mare cu caii (XXIV). Ce vârstă trebuie să aibă cățelele când sunt scoase la vânat (XXV). La ce vârstă trebuie să scoatem la vânătoare câinii de parte bărbătească (XXVI). Cum trebuie să împerechem câinii (XXVII). Împerecherea câinilor e steapă, dacă e păzită de cineva (XXVIII). Cel mai bun timp pentru creșterea căteilor (XXIX). Cum să îngrijim de cățele, după ce au fătat, dacă vrem să-și recapete agilitatea la fugă (XXX). Sfaturile lui Xenofon despre creșterea câinilor (XXXI). Însușirile câinelui și ale cătelei (XXXII). Vânătorii trebuie să știe să aducă jertfe Diane (XXXIII). Despre un obicei al celților și despre colecția făcută de ei pentru Diana (XXXIV).
92. Sf. Ioan-Gură de Aur, *Despre pocăință, predica I-a*, în RT, XXVIII, nr. 4, p. 151–160.

1939

93. *Antologia poeziei grecești, 1800–1930*, Cluj, Tipografia Cartea Românească, 186 p.
94. *Din lirica neogreacă*, în „Symposion”, Cluj, II, nr. 1, p. 63–67 și nr. 2–3, p. 169–174.
95. Platon, *Fedru*, Aninoasa, RAM, 1939, 12 p.
- Recenzie în PLit. VI, p. 235–237 (I. I. Russu).

1941

96. Platon, *Protagoras și Lysis*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 147 p.

1943

97. Platon, *Alcibiade*, I și II, București, Editura Casa Școalelor, 81 p.
98. Platon, *Euthyfron, Menexen*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 50 p.
99. Platon, *Fragment din Symposion* (Cap. 22–26), *Iubirea platonică* [201 d – 208 h], în „Symposion”, Cluj, seria III, nr. 7, p. 87–94.
100. Platon, *Hippias Maior*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 36 p.
101. Platon, *Menon, Euthydemus*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 98 p.
102. Platon, *Parmenide*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 130 p.
103. Plutarh, *Despre mânie. Despre liniștea sufletească. Despre limbuție*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 146 p.

1944

104. Aristofan, *Plutus*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, p.56. Traducere în versuri albe.
 105. Aristotel, *Statul Atenian*, București, Casa Școalelor, 106 p.
 106. Euripide, *Hipolit*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj 79 p. Traducere în versuri albe.
 107. Platon, *Symposion*, București, Fundația Culturală Regală Regele Mihai, 156 p.

Recenzie în *Dialogurile lui Platon în românește* [Dialogurile traduse de Șt. Bezdechi între anii 1941–1944], în „Luceafărul”, Sibiu, IV, p. 40.

1945

108. Platon, *Sofistul*, Sibiu, Editura Cartea Românească din Cluj, 121 p.

1955

109. Aristofan, *Norii*, București, ESPLA, 136 p. Biblioteca pentru toți. Traducere în versuri albe, în colaborare cu Demostene Botez.

1956

110. Aristofan, *Teatru (Pacea, Păsările, Broaștele, Norii)*, București, ESPLA, 430 p. (Clasicii literaturii universale). Traducere în versuri albe.
 111. Ovidiu, *Către un prieten (Pontice III, 7)*, în „Steaua”, Cluj, VII, nr. 9, p. 72–73. Traducere în metru original.

1957

112. Ovidiu, *Dor de țară (Tristia, III, 4 h). Originea numelui Tomis (Tristia, III, 9)*, în „Dobrogea”, Constanța, X, nr. 27, 38, p. 3. Traducere în metru original.
 113. Hesiod, *Munci și zile*, București, Editura Științifică, 87 p. Traducere din limba greacă în metru original cu un studiu introductiv de I. Banu.
 Recenzie în SB, IX, nr. 4, p. 76–77 (G. Ciulei).

1958

114. Thomas Morus, *Utopia*, traducere din limba latină în colaborare cu Elefterie Bezdechi, București, Editura Științifică, 180 p.

1959

115. Erasmus din Rotterdam, *Elogiul nebuniei sau Cuvântare despre lauda prostiei*, București, 160 p.

1965

116. Aristotel, *Metafizica*, traducere însoțită de un studiu introductiv și note de D. Bădăran, București, Editura Academiei, 483 p.
 117. Colaborare la *Glosar de termeni și expresii din documentele latine privind istoria României*, București.

2. Lucrări științifice

1922

1. *Aristofan și contemporanii săi*, București, Editura Cultura Națională, 1922, 200 p.

1923

2. *Ioannes Chrysostomus et Plato*, în ED, I, p. 291–337.

1924

3. *Introducere la Aristotel, Politica*. În românește de Elefterie Bezdechi, București, Cultura Națională, 335 p.

1927

4. *Gânduri și chipuri din Grecia veche*, Cluj, Tip. Viața, 151 p.
5 *La vie de Sainte Basilisse*, par Nicéphore Grégoras, fragment inedit în „Mélanges d'Histoire générale”, Cluj, p. 75–85.
6. *Le portrait de Théodore Métochite* par Nicéphore Grégoras, în „Mélanges d'Histoire générale”, Cluj, I, p. 57–67.
7. *Un projet de réforme du calendrier* par Nicéphore Grégoras, în „Mélanges d'Histoire générale”, Cluj, I, p. 68–74.

1928

7. *Introducere la Statul atenian*, în AISC, I, partea I, p. 54–64.
8. *Ovidiana*, în AISC, I, partea I, p. 33–48.
9. *Un manuscrit inedit* de Nicéphore Grégoras, în AISC, II, p. 37–38.

1930

10. *Istoria poporului elen*, în manualul *Istoria popoarelor vechi*, în colaborare cu N.A. Constantinescu, Tip. Bucovina, București.
11. *Sportul la eleni*, Cluj, Editura Cartea Românească, Biblioteca Asociației pentru Literatura și Cultura Poporului Român, Subsecția de Educație Fizică, 223 p.

1932

12. *Das psychopathische Substrat des „Bachantimen” Euripides*, în „Sudhoffs für Geschichte der Medizin”, Leipzig, XXV, nr. 3, p. 279–306.
13. *Humorul elen* – studiul în ms., Fond: Șt. Bezdechi, Arhivele Statului, Cluj.

1933

14. *Marginalia ad Ovidii „Tristia”*, în AISC, II, p. 98–106.
15. *Teoria pedepselor viitoare la Platon și Ioan Gură de Aur*, în AISC, II, p. 1–33.

1934

16. Al. Odobescu, *Pseudo-Kynegetikos, studiu introductiv, note și indici*, București, Tipografiile Române Unite, 312 p. .
17. *Câteva considerații asupra studiului D-lui Em. Panaitescu Numărul geșilor și al dacilor*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 12 p.

1935

18. *Horațiu și Ovidiu*, în GR, III, p. 518–528.

1936

19. *Horațiu și Ovidiu*, în *Omagiul lui D. Marmeliuc*, Cernăuți, p. 172 și urm.
20. *Vulgarismes dans l'épopée de Nonnos*, în AISC, III, p. 34–74.
21. *Un échantillon d'Arithmetica géométrica dans une lettre de Nicéphore Grégoras*, în AISC, p. 24–33.

1937

22. *Eminescu și Nonnos din Panopolis*, în GR, V, nr. 8–10, p. 468–470.

1939

23. *Dialog despre artă*, în „Symposion”, Cluj, II, nr. 6, p. 337–350.
 24. *Nicolaus Olahus (Valahul), primul umanist de origine română*, Aninoasa–Gorj, Editura Ram, 123 p.
 25. *Symbolisme érotique dans les Dionysiaques de Nonnos*, în *Tessaraktaitiris Theophilou Voreou*, Athènes, p. 379–396.

1941

26. *Nonnos și Ovidiu* (studiu cu un rezumat în limba franceză), Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 44 p.
 27. *Toujours à propos du relief dionysiaque de Tomis (Courètes et Corybantes dans l'épopée de Nonnos)*, în AISC IV, p. 1–9.

1943

28. *D-l Blaga și istoriografia greacă*, în „Transilvania”, Sibiu, 74, , nr. 11–12, p. 852–956.
 29. *Platon și teoria lui despre stat*, în „Transilvania”, Sibiu, 74, nr. 6, p. 415–420.
 30. *Protosinghelul Naum Râmnicănu despre originea neamului și limbii noastre*, în „Transilvania”, Sibiu, nr. 3–4, p. 231–237.
 31. *Viața și opera lui Plutarh*, introducere la *Despre mânie. Despre liniștea sufletească. Despre limbuție*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 146 p.

1944

32. *Cronica inedită de la Blaj a protosinghelului Naum Râmnicănu*, partea I, Sibiu, Cartea Românească.

3. Scrieri literare

1920

1. *Musis instauratis sacrum*. Elegie latină în strofe safice, cu prilejul inaugurării Universității din Cluj (în vol. *Serbările pentru inaugurarea Universității din Cluj*, București, p. 140).

1926

2. *Epigrama* în PL, I, nr. 1, p. 16, respectiv 12.
 3. *Pățania filosofului*, în PL, nr. 6, p. 5–6.

1927

4. *Un Hipolit modern*, în PL, II, nr. 5, p. 6–13.

1928

5. *Dar de Crăciun*, în PL, II, nr. 19–20, p. 8–11.

1935

6. *Ad bis millesimos Horatii natales*, Napoca (Cluj) VI, ID dec. MCMXXXV (1935).

1937

7. *V. Pârvan in memoriam*, elegie în limba latină, scrisă la 10 de ani de la moartea lui V. Pârvan, Cluj-Napoca.

4. Publicistică

1920

1. *Grundtwig și Universitatea țărănească*, în „Înfrățirea”, Cluj, nr. 44, p. 2.
2. *Teorii comuniste în Antichitate*, în „Înfrățirea”, Cluj, I, nr. 24, p. 2–3.

1921

3. *Femeile în teatrul lui Euripide*, în LF, nr. 5, p. 189–192.

1925

4. *Democrație și cultură*, în SM, II, nr. 48–49, p. 838.

1926

5. *Alexandrinism*, în PL, I, nr. 22, p. 16–17.
6. *Aspecte din filosofia lui Socrate*, în PL, nr. 5, p. 14–19.
7. *Christian Schesaeus despre români*, în AIIA, 4, p. 448–449.
8. *Constituția lui Faleas din Halcedon*, în SM, III, nr. 12, p. 215.
9. *Caracteristica epopeelor homerice*, în PL, nr. 14, p. 115.
10. *Educația lui Cyrus de Xenofon*, în SM, nr. 14–15, p. 254–256.
11. *Eliade Rădulescu și Aristofan*, în PL, nr. 11–12, p. 115.
12. *Eminescu și anticiei*, în CTC, VII, nr. 6–7, p. 93.
13. *Femeia în teatrul grec*, în PL, I, nr. 7, p. 10–12 și nr. 9–10, p. 24–26.
14. *Insula soarelui de lambulos*, în SM, nr. 21 și 22, p. 399–400.
15. *Istoria sfântă: Utopia lui Evemerios*, în PL, I, nr. 8, p. 25.
16. *Omer și opera sa*, în PL, nr. 11–12, p. 22–24.
17. *Socrate, Euripide și Buda*, în PL, nr. 4, p. 12–14.
18. *Legile lui Platon*, în SM, nr. 10, p. 173–175.
19. *O revoluție agrară în Lacedemona*, în SM, nr. 27 și 28, p. 487–488.
20. *O utopie mascată „Egiptenii” de Hecateu* în SM, nr. 19, p. 351–353.
21. *Pentru „cultura clasică*, în PL, nr. 3, p. 15–17.
22. *Politica lui Aristotel*, în SM, nr. 11, p. 194–196.
23. *Reforma agrară a lui Tiberius Gracchus*, în SM, nr. 35–36, p. 576–578.
24. *Republica lui Platon*, în SM, nr. 9, p. 151–153.
25. *Statul universal al stoicului Zenon*, în SM, nr. 17, p. 313–314.
26. *Tănase*, în SM, III, 1926, nr. 4, p. 55–57.
27. *Utopia lui Hippodamos din Milet*, în SM, nr. 13, p. 240.

1927

28. *Bizantinism*, în PL, nr. 49–50, p. 561–563.
29. *Getica lui V. Pârvan*, în PL, nr. 4, p. 6–8.
30. *Începuturile esteticii la cei vechi*, în PL, I, nr. 7, p. 7–8.
31. *Teodor Metohitul*, în PL, nr. 2, p. 16–17.
32. *Cetatea fără suflet*, în SM, IV, nr. 3, p. 32.3
33. *Grundtwig, întemeietorul universităților populare în Danemarca*, în „Învățătorul”, Râmnicu-Vâlcea, nr. 2, p. 65–70.
34. *Eminescu și clasicismul*, în PL, II, nr. 22, p. 15.
35. *Istoricismul și școala*, în SM, IV, nr. 21 și 22, p. 263–264.
36. *Note în marginea unui „fapt divers”*, în SM, nr. 41–42–43, p. 492–493.
37. *Sat și Oraș*, în SM, IV, nr. 5, p. 63.
38. *Tot despre rostul studiilor clasice*, în PL, II, nr. 8, p. 10–11.

39. *Un străin recunoscător*, în SM, nr. 24, p. 12.
 40. *Urbanism*, în SM, IV, nr. 44, p. 505–506.
 41. *V. Pârvan–omul (necrolog)*, în PL, II, nr. 8, p. 3.

1928

42. *Despre arta de a conversa*, în SM, V, nr. 16–17, p. 295–299.
 43. *Etica și Politica*, în SM, nr. 18, p. 321–322.
 44. *Hippolyte Adolphe Taine*, în SM, nr. 20, p. 358–359.
 45. *Înapoi spre tradiție*, în PL, III, nr. 3–4, p. 15. 20.
 46. *Introducere la „Statul Atenian”*, în AISC, I, partea I, p. 54–64.
 47. *Începuturile liricii grecești*, în PL, III, nr. 2 și 3, p. 24.
 48. *Nicolaus Olahus*, în SM, V, nr. 4, p. 89.
 49. *Nicolaus Olahus și Erasm din Rotterdam*, în SM, nr. 5–8, p. 144–147.
 50. *Nicolaus Olahus și cultura elenă*, în SM, nr. 9, p. 176–178.
 51. *Fr. W. Foerster și democrația*, în SM, V, nr. 12–13, p. 239–240.
 52. *Înapoi spre tradiție*, în PL, III, nr. 3–4, p. 15. 20.
 53. *Raportul între două culturi*, în SM., nr. 11, p. 223–224.
 54. *Răzbunarea lui Prelorențios*, în PL, II, nr. 23, p. 9–11.
 55. *Spirit și humor*, în „Transilvania”, Sibiu, LIX, nr. 10, p. 233.
 56. *Studiile clasice și democrația*, în SM, nr. 6, p. 123.
 57. *Tolstoi*, în SM, nr. 20, p. 358–359. 20. *Introducere la „Statul Atenian”*, în AISC, I, partea I, p. 54–6.
 58. *Un proces feminist din Roma veacului al II-lea ante Christum*, în „Transilvania”, Sibiu, LIX, nr. 11, p. 865–869.

1929

59. *Neoobscurantism*, în SM, VI, nr. 1–2, p. 6–7

1930

60. *Ovidiu și soția sa*, în DV, I, nr. 1, p. 17–21.

1931

61. *La gènese des Bacchantes d' Euripide*, în „Acropole”, Paris, VI, p. 98.

1932

62. *Moartea lui Pan*, în „Hyperion”, Cluj, I, p. 1–3.
 63. *Începuturile esteticii la cei vechi*, în PL; I, nr. 7, p. 7–8.
 64. *Teodor Metohitul*, în PL, nr. 2, p. 16–17, 41.

1933

65. *Eufemia din Fedon*, în RF, p. 406–409.

1934

66. *Broderie pe hlamida lui Anaxandros*, în *În memoria lui V. Pârvan*, București, p. 46–52, și în GR, II, p. 383.
 67. *Ovidiu și soția sa*, în DV, I, nr. 1, p. 17–21.

1939

68. *Dialog despre artă*, în „Symposion”, Cluj, II, nr. 6, p. 337–350.
 69. *Lilia Nacu, Maternitate*, în „Symposion”, Cluj, nr. 4–5, p. 281–284.

1941

70. *De la Miron Costin la Herodot*, în „Luceafărul”, serie nouă, Sibiu, I, nr. 9, p. 318–320.

1943

71. *Masacrul lui Erasm*, în „Luceafărul”, III, nr. 5, p. 192–193.
72. *Pentru clasicism*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 20 p.
73. *Scara iubirii*, în „Transilvania”, Sibiu, nr. 1, p. 33–34
74. *Raportul dintre cuvânt și idee la Platon*, în „Camene”, București, I, nr. 1–2, p. 12.

1944

75. *Două mii patru sute de ani de la moartea lui Eschil*, în „Luceafărul”, Sibiu, serie nouă, IV, nr. 8–9, p. 2.
76. *Ioannes Chrysostomus et Plato*, în RT, XXXIV, nr. 9–10, p. 404–417.

5. Recenzii**1927**

1. *Chipuri și scene din Bizanț*, a lui C. N. Bănescu, în CTC, VIII, nr. 7–8, p. 123.
2. *Discuții și recenzii*, în SM, IV, nr. 23–24, p. 304–305.
3. *O carte prețioasă (Getica lui V. Pârvan)*, în CTC, VIII, nr. 6, p. 109.

1928

4. *Doi umaniști români în sec. XVI*, de I. Lupaș, în SM, nr. 3, p. 89.

1931

5. *Două traduceri din Platon*, recenzie la traducerea *Statul lui Platon* (Partea a II-a, cărțile VI–X) de C. Vl. Bichigeanu, și Platon, *Apologia, Kriton și Euthiphron*, de C. Papacostea, în SM, VIII, nr. 2, p. 56–57.
6. *O travestire a Odiseei în românește*, recenzie la Homer, *Odiseea*, I–XII de C. Papacostea, Casa Școalelor, București, în SM, VIII, nr. 8, p. 199–200.

1936

7. *Recenzie la M. Pâslaru, Valoarea scrierilor patristice* (R. Vâlcea, Tip. Cozia) și la *Scrieri alese din operele sfântului Ciprian* (Bibl. Părinților Bisericești, nr. 1), în GR, IV, nr. 1, p. 613.
8. *Recenzie la Scrierile Părinților Apostolici* (vol. I), de Pr. Ioan Mihălcescu și Pr. Matei Pâslaru, în GR, IV, nr. 1, p. 127–128.

Magdalena Indrieș
Universitatea din Oradea